

zauzeto? Možda i svih sedam, odgovori on. Kako to misliš, pa ima samo šest mjesta? Ni jedno, jedno, dva, itd. ili svih šest. Dakle, možda i svih sedam. (Anegdota je preuzeta iz rukopisa prijevoda knjige *The Math Book*, autor: Clifford A. Pickover, prevoditelj: Darko Veljan.)

U petom poglavlju autor ističe: „Danas je prema preporukama međunarodnih i hrvatskih norma decimalni znak zarez (,)“ te u podrubnoj bilješci dodatno objašnjava: „U engleskom je području tradicijski decimalni znak točka u dnu retka (.), engl. *point*, ali

međunarodne norme i na engleskom jeziku, na primjer ISO 80 000, imaju zarez kao decimalni znak.“

U Dodatku je knjige dan Pojmovnik, Hrvatsko-engleski rječnik i kazalo, *English-Croatian Glossary and Index*, neke norme o pisanju brojeva, kratice i znakovi te literatura.

Zvonko Benčić

Knjiga se može naručiti od izdavača putem e-adrese kiklos.hr@hotmail.com

PISANJE I UREĐIVANJE STRUČNIH I ZNANSTVENIH PUBLIKACIJA

 Zvonimir Jakobović: *Pisanje i uređivanje stručnih i znanstvenih publikacija*, Kiklos, Zagreb, 2013.

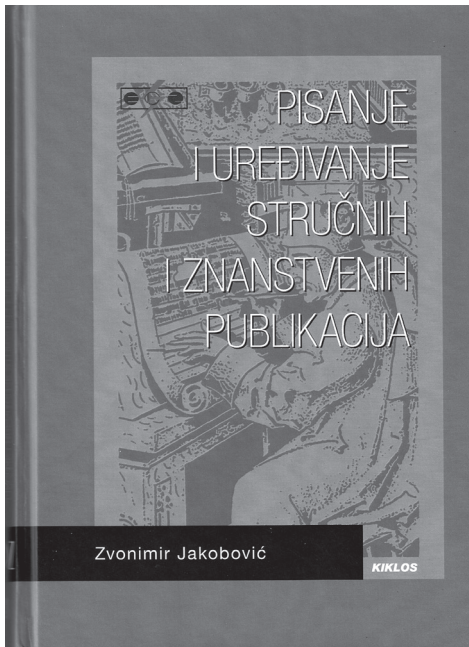
Ključne su riječi u naslovu knjige *pisanje i uređivanje*. Nemojte pomisliti da u naslovu nema riječi *čitanje*. Čitanje se krije u riječi *uređivanje*. Uređivanje je u vezi s čitanjem, jer dobro uređen tekst olakšava čitanje. Tajna je dobrog stila da se ima što reći i da se to reče što je moguće jednostavnije. I da se ima što prenijeti drugima.

Pisanje je pretvorba misli iz piščeva mozga u znakove na prijenosnom sredstvu, npr. na kamen, glinenu pločicu, papirus, papir, magnetsku traku ili kompaktni disk. A svrha je pisanja pretvorba tih znakova u što je moguće identičnije misli čitatelja. Kaže se da za misli vrijedi zakon gravitacije: mnogo lakše padaju iz piščeve glave na prijenosno sredstvo, nego što se uzdižu s prijenosnog sredstva u čitateljevu glavu. Dodao bih: ponekad se teško dižu i u glavu pisaca. To se dogodilo i Isaacu Newtonu. Nakladnik je

pripremao novo izdanje njegova glasovitog djela *Philosophiae naturalis principia mathematica*, 1687., i zamolio je Newtona da mu objasni nejasnu rečenicu. Nakon duljeg razmišljanja, Newton je rekao da više ne zna što je želio reći.

Autor Zvonimir Jakobović na početku četvrtog poglavlja piše: „Sva moć pisma dojmila me se kada sam pri posjetu Kini 1985. godine, pokraj grada Xiana obilazio grobnicu jednog od prvih kineskih careva, ukopanu četrdesetak metara ispod tla. Moj kolega, kineski leksikograf, bez poteškoća je čitao natpise pokraj carskih sarkofaga, stare nekih četiri tisuće godina! Duboko me je dojmio taj pismovni most koji premošćuje tisućljećima udaljene svjetove.“

Uzbuđujuće je kako je češki jezikoslovac Bedřich Hrozný (1879. – 1952.) godine 1915. pročitao glinene pločice iz kraljevskog arhiva nađenih u Hattuši, prijestolnici Hetita. Pločice su bile ispisane poznatim akadskim klinastim pismom na nepoznatom davno izumrlom hetitskom jeziku. Tako je, primjerice, pročitana egipatsko-hetitski mirovni ugovor između Ramzesa II. (1279. – 1212. prije Krista) i Hattušilija III., te druga di-

plomatska pisma (za vladavine su Ramzesa II., godine 1235. prije Krista, Židovi izašli iz Egipta u Kanaan). Hetiti su imali snažnu državu u Maloj Aziji, između obala Sredozemnog i Crnog mora, u razdoblju od 20. do 12. stoljeća prije Krista.

Uređivanje je smanjivanje šuma na komunikacijskom putu piščev mozak – čitateljev mozak. Urednik pomaže spustiti misli iz piščeva mozga na prijenosno sredstvo te uzdići misli iz prijenosnog sredstva u čitateljev mozak. Smanjivanje šuma na tom komunikacijskom putu etičko je pitanje: zamislite 20 tisuća udžbenika za srednju školu za jedan predmet koji nepotrebno produljuju učenje samo za tri sata godišnje. To je ukradenih 60 tisuća sati, ili više od 30 radnih godina. Čak sam na fakultetu doživio da mi kolege kažu: „Što me gnjavite s pisanjem, nemam vremena time se baviti.“

Znakovi na prijenosnom sredstvu svoje značenje dobivaju tek procesiranjem u čitateljev mozgu. Analogno zvučni valovi

(titraji čestica zraka) ili svjetlosni valovi (titraji elektromagnetskog polja) ne znače ništa. Svoje značenje dobivaju tek procesiranjem u slušateljev ili gledateljev mozgu. Ima li zvuka ili svjetla, kad nema nikoga slušati ili gledati? Takvo je pitanje prvi postavio irski biskup i idealistički filozof George Berkeley (1685. – 1753.). Zvuk nastaje tek onda kad mozak uhom procesira titranje čestica zraka; cvrkut ptica ili pad suhe grane u Samoborskom gorju postoje samo kad hodamo stazama Samoborskog gorja. Svjetlo nastaje tek onda kad mozak okom procesira titraje elektromagnetskog polja; slika ili boje postoje samo kad ih gledam. (Newton je prvi napisao da svjetlosni valovi sami po sebi nemaju boju).

Procesiranje znakova u čitateljev mozgu odigrava se na dvjema razinama. Na nižoj razini mozak percipira osnovna obilježja znakova. Na višoj razini mozak ujedinjuje ta obilježja u tzv. *percepcijsku cjelinu*. U stvaranju percepcijske cjeline mozak određuje najvjerojatniji poredak znakova. Koliko puta nam se dogodilo da pročitamo ispravno riječ, iako nismo primijetili da je redosljed slova ispremiješan, da su neka slova izostavljena ili da su otisnuta pogrješna slova. Mozak određuje najvjerojatniji redosljed stvari u fizičkom svijetu na osnovi određenog uzorka informacija koje stižu u mrežnicu oka. Zbog savršenosti mozga, bitka je sa zatipcima ili slovničkim pogrješkama (tzv. *tipfelerima*) izgubljena.

Knjiga otkriva tajne jasnog pisanja. Ukazuje na znanja koja su potrebna i piscu i čitatelju, da bi na komunikacijskom putu piščev mozak – čitateljev mozak bilo što manje šuma. Ta znanja djelomice spadaju u kategoriju individualnog ili implicitnog znanja (tzv. *prešutnog, tacitnog* ili *nevidljivog znanja*). Autor ih je stjecao više od četrdeset godina pišući stručne i znanstvene tekstove te radeći kao urednik u Leksikografskom

zavodu „Miroslav Krleža“ i u uredništvima stručnih časopisa.

U knjizi, iako ima 276 stranica, izneseno je samo ono bitno glede pisanja i uređivanja publikacija. To mogu sa sigurnošću tvrditi jer sam s autorom imao više od 80 dogovora dok je bio glavni urednik Tehničkog leksikona. Ako knjiga doživi drugo izdanje, sigurno će imati više stranica.

Znanja i umijeća potrebna za pisanje i uređivanje publikacija interdisciplinarna su, traže poznavanje hrvatskog i glavnih stranih jezika, stručnog i znanstvenog nazivlja, logike, oblikovanja teksta, dizajna pa sve do tiska i tiskarstva. Ona se cjelovito ne uče ni u jednoj školi i ni na jednom fakultetu; ona spadaju u rijetka znanja koja treba znati relativno mali broj stručnjaka. Knjiga je Zvonimira Jakobovića dokument zrelosti hrvatske sredine te na tu knjigu možemo biti svi ponosni.

Knjiga ima sljedeća poglavlja: 1. Uvod; 2. Pisano djelo; 3. Oblikovanje izriječja; 4. Pisma, slova, brojke; 5. Oblikovanje teksta;

6. Prilozi tekstu; 7. Nosači teksta i ilustracija; 8. Tisak i tiskarstvo; 9. Rječnici i kazala. Posebno je koristan hrvatsko-engleski rječnik, pripremljen kao kazalo.

Prva je to knjiga na hrvatskom jeziku koja ujedinjuje interdisciplinarna znanja potrebna za pisanje i uređivanje stručnih i znanstvenih publikacija. Tematika je prikazana jednostavno i vrlo pregledno tako da se vrlo lako čita. Čitanje teče glatko, pomno odabranim redoslijedom, a čitateljevi napori rastu postupno i posve neopaženo. Površnijem čitatelju može poslužiti kao priručnik, a studioznijem kao udžbenik. Dobro će poslužiti svima onima koji sudjeluju u nastajanju publikacije: autorima, lektorima, prijelomama, korektorima, dizajnerima i voditeljima tih timova – urednicima. Poželjeti je da se knjigom što više služimo u svojim znanstvenim i nastavnim ustanovama i u školama.

Zvonko Benčić

Knjiga se može naručiti od izdavača putem e-adrese kiklos.hr@hotmail.com